

Πρὸς Γαλάτας

Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ **1**
χριστοῦ, καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ **2**
πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας: ¹ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ **3**
πατρός, καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν **4**
ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ² ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος ³ αἰῶνος πονηροῦ, κατὰ
τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν: ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. **5**
Ἀμήν.

Θαυμάζω ⁴ ὅτι οὕτως ⁵ ταχέως ⁶ μετατίθεσθε ⁷ ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι **6**
χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον: ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινές εἰσιν οἱ **7**
ταράσσοντες ⁸ ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι ⁹ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ. **8**

¹ Γαλατία, ας, ἡ, Galatia. ² ἐξαίρω, take out, deliver. ³ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ⁴ θαυμάζω, am amazed, marvel at. ⁵ οὕτως, thus, so. ⁶ ταχέως, quickly, soon. ⁷ μετατίθημι, transfer, change. ⁸ ταρασσω, trouble, agitate. ⁹ μεταστρέφω, change, turn (about).

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ
 εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα¹ ἔστω. Ὡς προειρήκαμεν,² καὶ ἄρτι³ πάλιν λέγω, ⁹
 εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε,⁴ ἀνάθεμα¹ ἔστω. Ἄρτι³ γὰρ ¹⁰
 ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; Ἡ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν;⁵ Εἰ γὰρ ἔτι
 ἀνθρώποις ἠρέσκον,⁵ χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην.

Γνωρίζω⁶ δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ¹¹
 ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον⁴ αὐτό, οὔτε ¹²
 ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως⁷ Ἰησοῦ χριστοῦ. Ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ¹³
 ἀναστροφὴν⁸ ποτε⁹ ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ,¹⁰ ὅτι καθ' ὑπερβολὴν¹¹ ἐδίωκον¹² τὴν
 ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν¹³ αὐτήν: καὶ προέκοπτον¹⁴ ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ¹⁰ ¹⁴
 ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας¹⁵ ἐν τῷ γένει¹⁶ μου, περισσοτέρως¹⁷ ζηλωτὴς¹⁸
 ὑπάρχων τῶν πατρικῶν¹⁹ μου παραδόσεων.²⁰ Ὅτε δὲ εὐδόκησεν²¹ ὁ θεὸς ὁ ¹⁵

¹ ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. ² προλέγω, say beforehand, forewarn. ³ ἄρτι, now, just now. ⁴ παραλαμβάνω, receive, take. ⁵ ἀρέσκω, please, serve. ⁶ γνωρίζω, make known, declare. ⁷ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ⁸ ἀναστροφή, ἥς, ἡ, conduct, behavior. ⁹ ποτέ, once, at some time. ¹⁰ Ἰουδαϊσμός, οὗ, ὁ, Judaism, Jewish religion. ¹¹ ὑπερβολή, ἥς, ἡ, excess, superiority. ¹² διώκω, pursue, persecute. ¹³ πορθέω, destroy, lay waste. ¹⁴ προκόπτω, proceed, advance. ¹⁵ συνηλικιώτης, ου, ὁ, contemporary, one of the same age. ¹⁶ γένος, οὗς, τό, race, kind. ¹⁷ περισσῶς, abundantly, exceedingly. ¹⁸ ζηλωτής, οὗ, ὁ, Zealot, zealot. ¹⁹ πατρικός, ancestral, paternal. ²⁰ παράδοσις, εως, ἡ, tradition, instruction. ²¹ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with.

ἀφορίσας¹ με ἐκ κοιλίας² μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, 16
ἀποκαλύψαι³ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν,
εὐθέως οὐ προσανεθέμην⁴ σαρκὶ καὶ αἵματι: οὐδὲ ἀνῆλθον⁵ εἰς Ἱεροσόλυμα 17
πρὸς τοὺς πρό⁶ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν,⁷ καὶ πάλιν
ὑπέστρεψα⁸ εἰς Δαμασκόν.⁹

Ἔπειτα¹⁰ μετὰ ἔτη¹¹ τρία ἀνῆλθον⁵ εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι¹² Πέτρον, καὶ 18
ἐπέμεινα¹³ πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε.¹⁴ Ἄτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ 19
εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον¹⁵ τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. Ἄ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον 20
τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι.¹⁶ Ἔπειτα¹⁰ ἦλθον εἰς τὰ κλίματα¹⁷ τῆς Συρίας¹⁸ καὶ 21
τῆς Κιλικίας.¹⁹ Ἦμην δὲ ἀγνοούμενος²⁰ τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς 22
Ἰουδαίας²¹ ταῖς ἐν χριστῷ: μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων²² ἡμᾶς ποτέ,²³ 23
νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτέ²³ ἐπόρθει.²⁴ Καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν. 24

¹ ἀφορίζω, separate, set apart. ² κοιλία, ας, ἡ, belly, womb. ³ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ⁴ προσανατίθηναι, contribute, consult with. ⁵ ἀνέρχομαι, go up, come up. ⁶ πρό, before (gen), before. ⁷ Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. ⁸ ὑποστρέφω, return, turn back. ⁹ Δαμασκός, οὔ, ἡ, Damascus. ¹⁰ ἔπειτα, then, after this. ¹¹ ἔτος, ους, τό, year. ¹² ἱστορέω, visit, get acquainted with. ¹³ ἐπιμένω, continue, remain. ¹⁴ δεκαπέντε, fifteen, 15. ¹⁵ Ἰάκωβος, James, Jacob. ¹⁶ ψεύδομαι, lie. ¹⁷ κλίμα, τος, τό, region, territory. ¹⁸ Συρία, ας, ἡ, Syria. ¹⁹ Κιλικία, ας, ἡ, Cilicia. ²⁰ ἀγνοέω, not know, be unaware. ²¹ Ἰουδαία, ας, ἡ, Judea. ²² διώκω, pursue, persecute. ²³ ποτέ, once, at some time. ²⁴ πορθέω, destroy, lay waste.

Ἐπειτα¹ διὰ δεκατεσσάρων² ἐτῶν³ πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρνάβα,⁴ **2**
 συμπαλαβῶν⁵ καὶ Τίτον·⁶ ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν,⁷ καὶ ἀνεθέμην⁸ **2**
 αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν,
 μήπως⁹ εἰς κενὸν¹⁰ τρέχω¹¹ ἢ ἔδραμον.¹² Ἀλλ' οὐδὲ Τίτος⁶ ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλλην¹³ **3**
 ὢν, ἠναγκάσθη¹⁴ περιτμηθῆναι·¹⁵ διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους¹⁶ ψευδαδέλφους,¹⁷ **4**
 οἵτινες παρεισῆλθον¹⁸ κατασκοπῆσαι¹⁹ τὴν ἐλευθερίαν²⁰ ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν
 χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωνται·²¹ οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἷξαμεν²² τῇ **5**
 ὑποταγῇ,²³ ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνη²⁴ πρὸς ὑμᾶς. Ἀπὸ δὲ τῶν **6**
 δοκούντων εἶναι τι – ὅποιοι²⁵ ποτε²⁶ ἦσαν οὐδὲν μοι διαφέρει·²⁷ πρόσωπον θεὸς
 ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει – ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο·²⁸ ἀλλὰ **7**
 τοῦναντίον,²⁹ ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας,³⁰ καθὼς
 Πέτρος τῆς περιτομῆς³¹ – ὁ γὰρ ἐνεργήσας³² Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν³³ τῆς **8**

¹ ἔπειτα, then, after this. ² δεκατέσσαρες, fourteen, 14. ³ ἔτος, ους, τό, year. ⁴ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ⁵ συμπαλαμβάνω, take along with. ⁶ Τίτος, ου, ὁ, Titus. ⁷ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ⁸ ἀνατίθηναι, set forth, declare. ⁹ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ¹⁰ κενός, empty, vain. ¹¹ τρέχω, I run. ¹² τρέχω, run, exercise myself. ¹³ Ἕλλην, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ¹⁴ ἀναγκάζω, force, compel. ¹⁵ περιτέμνω, circumcise, circumcise. ¹⁶ παρείσακτος, secretly brought in. ¹⁷ ψευδάδελφος, ου, ὁ, false brother. ¹⁸ παρεισέρχομαι, slip in, come in. ¹⁹ κατασκοπέω, spy out, lie in wait for. ²⁰ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ²¹ καταδουλόω, enslave. ²² εἶκω, yield, give way. ²³ ὑποταγή, ἡς, ἡ, subjection, obedience. ²⁴ διαμένω, remain, continue. ²⁵ ὅποιος, what sort of, what kind of. ²⁶ ποτέ, once, at some time. ²⁷ διαφέρω, differ, carry through. ²⁸ προσανατίθηναι, contribute, consult with. ²⁹ τοῦναντίον, on the contrary. ³⁰ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ³¹ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ³² ἐνεργέω, work, effect. ³³ ἀποστολή, ἡς, ἡ, apostleship, commission.

περιτομῆς,¹ ἐνήργησεν² καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη – καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν ⁹
 δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος³ καὶ Κηφᾶς⁴ καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στύλοι⁵ εἶναι,
 δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ⁶ κοινωνίας,⁷ ἵνα ἡμεῖς μὲν εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ
 εἰς τὴν περιτομήν:¹ μόνον τῶν πτωχῶν⁸ ἵνα μνημονεύωμεν,⁹ ὃ καὶ ἐσπούδασα¹⁰ ¹⁰
 αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ ἦλθεν Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν,¹¹ κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην,¹² ὅτι ¹¹
 κατεγνωσμένος¹³ ἦν. Πρὸ¹⁴ τοῦ γὰρ ἔλθειν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου,³ μετὰ τῶν ¹²
 ἐθνῶν συνήσθιεν:¹⁵ ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστειλλεν¹⁶ καὶ ἀφώριζεν¹⁷ ἐαυτόν,
 φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς.¹ Καὶ συνυπεκρίθησαν¹⁸ αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ ¹³
 Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας⁶ συναπήχθη¹⁹ αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.²⁰ Ἀλλ’ ὅτε ¹⁴
 εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσιν²¹ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ

¹ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ² ἐνεργέω, work, effect. ³ Ἰάκωβος, James, Jacob. ⁴ Κηφᾶς, ᾱ, ὁ, Cephas. ⁵ στῦλος, ου, ὁ, pillar. ⁶ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ⁷ κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution. ⁸ πτωχός, poor, poor man (as a noun). ⁹ μνημονεύω, remember, make mention of. ¹⁰ σπουδάζω, hasten, be eager. ¹¹ Ἀντιόχεια, ας, ἡ, Antioch. ¹² ἀνθίστημι, resist, oppose. ¹³ καταγινώσκω, condemn, blame. ¹⁴ πρό, before (gen), before. ¹⁵ συνεσθίω, eat with. ¹⁶ ὑποστέλλω, draw back, withdraw. ¹⁷ ἀφορίζω, separate, set apart. ¹⁸ συνυποκρίνομαι, join in hypocrisy, dissemble with. ¹⁹ συναπάγω, lead away with, condescend to. ²⁰ ὑπόκρισις, εως, ἡ, hypocrisy. ²¹ ὀρθοποδέω, walk straight, act rightly.

Πέτρῳ ἔμπροσθεν¹ πάντων, Εἰ σύ, Ἰουδαῖος ὑπάρχων, ἐθνικῶς² ζῆς καὶ οὐκ
 Ἰουδαϊκῶς,³ τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις⁴ Ἰουδαΐζειν;⁵ Ἡμεῖς φύσει⁶ Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ 15
 ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί,⁷ εἰδότες ὅτι οὐ δικαιούται⁸ ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν 16
 μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα
 δικαιωθῶμεν⁸ ἐκ πίστεως χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου: διότι⁹ οὐ
 δικαιωθήσεται⁸ ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ. Εἰ δέ, ζητοῦντες δικαιωθῆναι⁸ ἐν 17
 χριστῷ, εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί,⁷ ἄρα¹⁰ χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος;¹¹
 Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα,¹² ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ,¹³ παραβάτην¹⁴ 18
 ἑμαυτὸν¹⁵ συνίστημι.¹⁶ Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω. 19
 Χριστῷ συνεσταύρωμαι:¹⁷ ζῶ δέ, οὐκέτι¹⁸ ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ χριστός: ὃ δὲ νῦν ζῶ
 ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ
 παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Οὐκ ἀθετῶ¹⁹ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ: εἰ γὰρ διὰ 21

¹ ἔμπροσθεν, in front of, before (gen). ² ἐθνικῶς, as a Gentile. ³ Ἰουδαϊκῶς, in a Jewish manner. ⁴ ἀναγκάζω, force, compel. ⁵ Ἰουδαΐζω, live in a Jewish fashion. ⁶ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ⁷ ἁμαρτωλός, ου, ό, sinner. ⁸ δικαιοῶ, justify, pronounce righteous. ⁹ διότι, because, on this account. ¹⁰ ἄρα, so? (introduces a question). ¹¹ διάκονος, ου, ό, minister, deacon. ¹² καταλύω, destroy, lodge. ¹³ οἰκοδομέω, I build, I construct. ¹⁴ παραβάτης, ου, ό, transgressor. ¹⁵ ἑμαυτοῦ, of myself. ¹⁶ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ¹⁷ συσταυρόω, crucify together with. ¹⁸ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁹ ἀθετέω, reject, annul.

νόμου δικαιοσύνη, ἄρα¹ χριστὸς δωρεὰν² ἀπέθανεν.

Ὡ³ ἀνόητοι⁴ Γαλάται,⁵ τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν⁶ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, οἷς κατ' **3**

ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς χριστὸς προεγράφη⁷ ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος; ⁸ Τοῦτο μόνον **2**

θέλω μαθεῖν⁹ ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς¹⁰

πίστεως; Οὕτως ἀνόητοί⁴ ἐστε; Ἐναρξάμενοι¹¹ πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε **3**

; Τοσαῦτα¹³ ἐπάθετε¹⁴ εἰκῇ;¹⁵ Εἶγε¹⁶ καὶ εἰκῇ.¹⁵ Ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν¹⁷ ὑμῖν τὸ **4**

πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν¹⁸ δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου, ἢ ἐξ ἀκοῆς¹⁰ πίστεως; **6**

Καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη¹⁹ αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. **7**

Γινώσκετε ἄρα¹ ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. Προϊδοῦσα²⁰ δὲ ἡ **8**

γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ²¹ τὰ ἔθνη ὁ θεός, προευηγγελίσατο²² τῷ Ἀβραάμ

ὅτι Ἐνευλογηθήσονται²³ ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. Ὡστε οἱ ἐκ πίστεως **9**

¹ ἄρα, so, then. ² δωρεάν, without cost, without cause. ³ ὦ, Oh! omega. ⁴ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ⁵ Γαλάτης, ου, ὁ, Galatian. ⁶ βασκαίνω, bewitch, give the evil eye to. ⁷ προγράφω, write before, write previously. ⁸ σταυρόω, crucify. ⁹ μαρτάνω, learn, ascertain. ¹⁰ ἀκοή, ἤς, ἡ, hearing, report. ¹¹ ἐνάρχουμαι, begin. ¹² ἐπιτελέω, complete, perform. ¹³ τοσοῦτος, so great, so much. ¹⁴ πάσχω, suffer, am acted upon. ¹⁵ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ¹⁶ εἶγε, if indeed, seeing that. ¹⁷ ἐπιχορηγέω, supply, provide. ¹⁸ ἐνεργέω, work, effect. ¹⁹ λογίζομαι, calculate, consider. ²⁰ προοράω, see before, foresee. ²¹ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ²² προευηγγελίζομαι, proclaim good news in advance. ²³ ἐνευλογέω, bless.

εὐλογοῦνται¹ σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ 10
κατάραν² εἰσὶν: γέγραπται γάρ, Ἐπικατάρατος³ πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει⁴ ἐν πᾶσιν
τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ⁵ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. Ὅτι δὲ ἐν νόμῳ 11
οὐδεὶς δικαιούται⁶ παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον:⁷ ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται: ὁ δὲ 12
νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς.
Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν⁸ ἐκ τῆς κατάρας² τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν 13
κατάρα:² γέγραπται γάρ, Ἐπικατάρατος³ πᾶς ὁ κρεμᾶμενος⁹ ἐπὶ ξύλου:¹⁰ ἵνα εἰς 14
τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία¹¹ τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν
τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω: ὅμως¹² ἀνθρώπου κεκυρωμένην¹³ διαθήκην¹⁴ 15
οὐδεὶς ἀθετεῖ¹⁵ ἢ ἐπιδιατάσσεται.¹⁶ Τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, 16
καὶ τῷ σπέρματι¹⁷ αὐτοῦ. Οὐ λέγει, Καὶ τοῖς σπέρμασιν,¹⁷ ὥς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ'

¹εὐλογέω, bless. ²κατάρα, ας, ἡ, curse, cursing. ³ἐπικατάρατος, cursed, accursed. ⁴ἐμμένω, persevere, remain (in). ⁵βιβλίον, ου, τό, book, scroll. ⁶δικαιόω, justify, pronounce righteous. ⁷δῆλος, clear, evident. ⁸ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ⁹κρεμάννυμι, hang, hang up. ¹⁰ξύλον, ου, τό, wood, tree. ¹¹εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ¹²ὅμως, yet, nevertheless. ¹³κυρόω, confirm, ratify. ¹⁴διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ¹⁵ἀθετέω, reject, annul. ¹⁶ἐπιδιατάσσομαι, add a condition, provision. ¹⁷σπέρμα, τος, τό, seed, offspring.

ὥς ἐφ' ἐνός, Καὶ τῷ σπέρματί¹ σου, ὅς ἐστιν χριστός. Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην² ¹⁷
 προκεκυρωμένην³ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς χριστὸν ὁ μετὰ ἔτη⁴ τετρακόσια⁵ καὶ
 τριάκοντα⁶ γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροῖ,⁷ εἰς τὸ καταργῆσαι⁸ τὴν ἐπαγγελίαν. Εἰ ¹⁸
 γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία,⁹ οὐκέτι¹⁰ ἐξ ἐπαγγελίας: τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι'
 ἐπαγγελίας κεχάρισται¹¹ ὁ θεός. Τί οὖν ὁ νόμος; Τῶν παραβάσεων¹² χάριν¹³ ¹⁹
 προσετέθη, ¹⁴ ἄχρι ¹⁵ οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ¹ ᾧ ἐπήγγελται, ¹⁶ διαταγείς ¹⁷ δι' ἀγγέλων
 ἐν χειρὶ μεσίτου.¹⁸ Ὁ δὲ μεσίτης¹⁸ ἐνός οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστίν. Ὁ οὖν ²⁰
 νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ
 δυνάμενος ζωοποιῆσαι,¹⁹ ὄντως²⁰ ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη. Ἀλλὰ ²²
 συνέκλεισεν²¹ ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως
 Ἰησοῦ χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

¹ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ² διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ³ προκυρώω, ratify in advance, establish before. ⁴ ἔτος, ους, τό, year. ⁵ τετρακόσιοι, four hundred, 400. ⁶ τριάκοντα, thirty, 30. ⁷ ἀκυρόω, revoke, invalidate. ⁸ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁹ κληρονομία, ας, ἡ, inheritance. ¹⁰ οὐκέτι, no longer, no more. ¹¹ χαρίζομαι, give freely, forgive. ¹² παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ¹³ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹⁴ προστίθημι, add, add to. ¹⁵ ἄχρι, as far as, up to (gen). ¹⁶ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ¹⁷ διατάσσω, command, give orders to. ¹⁸ μεσίτης, ου, ὁ, mediator, go-between. ¹⁹ ζωοποιέω, make alive, make to live. ²⁰ ὄντως, really, indeed. ²¹ συγκλείω, shut, enclose.

Πρὸ¹ τοῦ δὲ ἔλθειν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα,² συγκεκλεισμένοι³ εἰς 23
 τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.⁴ Ὡστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς⁵ ἡμῶν 24
 γέγονεν εἰς χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν.⁶ Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, 25
 οὐκέτι⁷ ὑπὸ παιδαγωγόν⁵ ἐσμεν. Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως ἐν 26
 χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι γὰρ εἰς χριστόν ἐβαπτίσθητε, χριστόν ἐνεδύσασθε.⁸ Οὐκ 27
 ἐνι⁹ Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἑλλήνι,¹⁰ οὐκ ἐνι⁹ δούλῳ οὐδὲ ἐλεύθερῳ,¹¹ οὐκ ἐνι⁹ ἄρσενι¹²
 καὶ θήλῃ:¹³ πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐστὲ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰ δὲ ὑμεῖς χριστοῦ, ἄρα 29
 τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα¹⁵ ἐστέ, καὶ κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.¹⁶

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος¹⁶ νήπιός¹⁷ ἐστίν, οὐδὲν διαφέρει¹⁸ δούλου, 4
 κύριος πάντων ὢν: ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους¹⁹ ἐστὶν καὶ οἰκονόμους,²⁰ ἄχρι²¹ τῆς 2
 προθεσμίας²² τοῦ πατρός. Οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἤμεν νήπιοι,¹⁷ ὑπὸ τὰ στοιχεῖα²³ 3

¹ πρὸ, before (gen), before. ² φρουρέω, guard, protect. ³ συγκλείω, shut, enclose. ⁴ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ⁵ παιδαγωγός, οὗ, ὁ, tutor, guardian. ⁶ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ⁷ οὐκέτι, no longer, no more. ⁸ ἐνδύω, put on, clothe. ⁹ ἐνι, there is in, is present. ¹⁰ Ἑλλήν, ἡνός, ὁ, Greek, Hellene. ¹¹ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹² ἄρσεν, male. ¹³ θήλυς, female, woman. ¹⁴ ἄρα, so, then. ¹⁵ σπέρμα, τός, τό, seed, offspring. ¹⁶ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ¹⁷ νήπιος, infant, child. ¹⁸ διαφέρω, differ, carry through. ¹⁹ ἐπίτροπος, ου, ὁ, guardian, steward. ²⁰ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ²¹ ἄχρι, as far as, up to (gen). ²² προθεσμία, ας, ἡ, appointed day, set time. ²³ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements.

τοῦ κόσμου ἤμεν δεδουλωμένοι·¹ ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα² τοῦ χρόνου, 4
ἐξαπέστειλεν³ ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ
νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ,⁴ ἵνα τὴν υἰοθεσίαν⁵ ἀπολάβωμεν.⁶ Ὅτι 5
δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν³ ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας
ὑμῶν, κρᾶζον, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. Ὡστε οὐκέτι⁷ εἶ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, 7
καὶ κληρονόμος⁸ θεοῦ διὰ χριστοῦ.

Ἀλλὰ τότε μὲν, οὐκ εἰδότες θεόν, ἐδουλεύσατε⁹ τοῖς μὴ φύσει¹⁰ οὖσιν θεοῖς· νῦν 8
δέ, γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε¹¹ πάλιν ἐπὶ
τὰ ἀσθενῆ¹² καὶ πτωχὰ¹³ στοιχεῖα,¹⁴ οἷς πάλιν ἄνωθεν¹⁵ δουλεύειν⁹ θέλετε; 10
Ἡμέρας παρατηρεῖσθε,¹⁶ καὶ μῆνας,¹⁷ καὶ καιροὺς, καὶ ἐνιαυτούς.¹⁸ Φοβοῦμαι 11
ὑμᾶς, μήπως¹⁹ εἰκῇ²⁰ κεκοπίακα²¹ εἰς ὑμᾶς.

¹ δουλόω, enslave, bring under subjection. ² πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ³ ἐξαποστέλλω, send forth. ⁴ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ⁵ υἰοθεσία, ας, ή, adoption. ⁶ ἀπολαμβάνω, receive from, get back. ⁷ οὐκέτι, no longer, no more. ⁸ κληρονόμος, ου, ό, heir, inheritor. ⁹ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁰ φύσις, εως, ή, nature, inherent nature. ¹¹ ἐπιστρέφω, turn to, return. ¹² ἀσθενής, weak, infirm. ¹³ πτωχός, poor, poor man (as a noun). ¹⁴ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ¹⁵ ἄνωθεν, from above, again. ¹⁶ παρατηρέω, watch closely, observe scrupulously. ¹⁷ μῆν, ό, month, certainly. ¹⁸ ἐνιαυτός, οὔ, ό, year. ¹⁹ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ²⁰ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ²¹ κοπιᾶω, toil, labor.

Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι¹ ὑμῶν. Οὐδέν με ἡδίκησατε.² ¹²

οἶδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν³ τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον.⁴ Καὶ ¹³

τὸν πειρασμόν⁵ μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε⁶ οὐδὲ ἐξεπτύσατε,⁷

ἀλλ' ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς χριστὸν Ἰησοῦν. Τίς οὖν ἦν ὁ ¹⁵

μακαρισμὸς⁸ ὑμῶν; Μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι, εἰ δυνατόν,⁹ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν

ἐξορύξαντες¹⁰ ἂν ἐδώκατέ μοι. Ὡστε ἐχθρὸς¹¹ ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων¹² ὑμῖν; ¹⁶

Ζηλοῦσιν¹³ ὑμᾶς οὐ καλῶς,¹⁴ ἀλλὰ ἐκκλείσαι¹⁵ ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς

ζηλοῦτε.¹³ Καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι¹³ ἐν καλῷ πάντοτε,¹⁶ καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ ¹⁸

παρεῖναι¹⁷ με πρὸς ὑμᾶς. Τεκνία¹⁸ μου, οὓς πάλιν ὠδίνω,¹⁹ ἄχρι²⁰ οὗ μορφωθῇ²¹ ¹⁹

χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἥθελον δὲ παρεῖναι¹⁷ πρὸς ὑμᾶς ἄρτι,²² καὶ ἀλλάξαι²³ τὴν ²⁰

φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι²⁴ ἐν ὑμῖν.

¹ δέομαι, ask, request. ² ἀδικέω, do wrong, harm. ³ ἀσθένεια, ας, ή, weakness, sickness. ⁴ πρότερον, formerly, before. ⁵ πειρασμός, οὐ, ό, temptation, trial. ⁶ ἐξουθενέω, despise, ignore. ⁷ ἐκπτύω, disdain, loathe. ⁸ μακαρισμός, οὐ, ό, blessing, regarding as happy. ⁹ δυνατός, powerful, possible. ¹⁰ ἐξορύσσω, dig out, dig through. ¹¹ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ¹² ἀληθεύω, speak the truth, say. ¹³ ζηλώω, be zealous, am jealous. ¹⁴ καλῶς, rightly, well. ¹⁵ ἐκκλείω, shut out, exclude. ¹⁶ πάντοτε, always, at all times. ¹⁷ παρίμι, be present, have arrived. ¹⁸ τεκνίον, ου, τό, little child. ¹⁹ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ²⁰ ἄχρι, as far as, up to (gen). ²¹ μορφόω, form, shape. ²² ἄρτι, now, just now. ²³ ἀλλάσσω, change, alter. ²⁴ ἀπορέω, be at a loss, be perplexed.

Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; Γέγραπται γάρ, 21
ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν: ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης,¹ καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.² 23
Ἄλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης¹ κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας²
διὰ τῆς ἐπαγγελίας. Ἄτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα:³ αὗται γάρ εἰσιν δύο διαθήκαι: 24
μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν⁵ γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ.⁶ Τὸ γὰρ 25
Ἄγαρ⁶ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ,⁷ συστοιχεῖ⁸ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ,
δουλεύει⁹ δὲ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἡ δὲ ἄνω¹⁰ Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρᾳ² ἐστίν, 26
ἥτις ἐστὶν μήτηρ πάντων ἡμῶν: γέγραπται γάρ, Εὐφράνθητι,¹¹ στείρα,¹² ἢ οὐ 27
τίκτουσα:¹³ ῥῆξον¹⁴ καὶ βόησον,¹⁵ ἢ οὐκ ὠδίνουσα:¹⁶ ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς
ἐρήμου¹⁷ μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαάκ, 28
ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν. Ἄλλ' ὥσπερ¹⁸ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκεν¹⁹ 29
τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἐκβαλε τὴν 30

¹ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ² ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ³ ἀλληγορέω, speak allegorically. ⁴ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ⁵ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ⁶ Ἄγαρ, ἡ, Hagar. ⁷ Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. ⁸ συστοιχεῖω, correspond to. ⁹ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁰ ἄνω, up, above. ¹¹ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ¹² στείρος, barren. ¹³ τίκτω, give birth to, bear. ¹⁴ ῥήγνυμι, break apart, throw down. ¹⁵ βοάω, cry aloud, shout. ¹⁶ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ¹⁷ ἐρημος, ου, ἡ, wilderness, desert. ¹⁸ ὥσπερ, just as, even as. ¹⁹ διώκω, pursue, persecute.

παιδίσκην¹ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ² ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης¹
 μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.³ Ἄρα,⁴ ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης¹ τέκνα, 31
 ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.³

Τῇ ἐλευθερίᾳ⁵ οὖν ἢ χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν,⁶ στήκετε,⁷ καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ⁸ 5
 δουλείας⁹ ἐνέχεσθε.¹⁰

Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε,¹¹ χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν 2
 ὠφελήσει.¹² Μαρτύρομαι¹³ δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ,¹¹ ὅτι 3
 ὀφειλέτης¹⁴ ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. Κατηργήθητε¹⁵ ἀπὸ τοῦ χριστοῦ, 4
 οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε:¹⁶ τῆς χάριτος ἐξεπέσατε.¹⁷ Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ 5
 πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.¹⁸ Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε 6
 περιτομή¹⁹ τι ἰσχύει,²⁰ οὔτε ἀκροβυστία,²¹ ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.²²

¹ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ² κληρονομέω, inherit, obtain. ³ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ⁴ ἄρα, so, then. ⁵ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ⁶ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ⁷ στήκω, stand, stand fast. ⁸ ζυγός, οὔ, ὁ, yoke, heavy burden. ⁹ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ¹⁰ ἐνέχω, have a grudge against, be subject to. ¹¹ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ¹² ὠφελέω, profit, help. ¹³ μαρτύρομαι, affirm, testify. ¹⁴ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ¹⁵ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹⁶ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ¹⁷ ἐκπίπτω, fall away, fall out. ¹⁸ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ¹⁹ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ²⁰ ἰσχύω, be strong, able. ²¹ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ²² ἐνεργέω, work, effect.

Ἐτρέχετε¹ καλῶς·² τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν³ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; Ἡ πεισμονή⁴ 7
οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. Μικρὰ⁵ ζύμη⁶ ὅλον τὸ φύραμα⁷ ζυμοί.⁸ Ἐγὼ 9
πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε·⁹ ὁ δὲ ταρασσών¹⁰ ὑμᾶς
βαστάσει¹¹ τὸ κρίμα,¹² ὅστις ἂν ᾔ. Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν¹³ ἔτι κηρύσσω, 11
τί ἔτι διώκομαι;¹⁴ Ἄρα¹⁵ κατήργηται¹⁶ τὸ σκάνδαλον¹⁷ τοῦ σταυροῦ.¹⁸ Ὅφελον¹⁹ 12
καὶ ἀποκόψονται²⁰ οἱ ἀναστατοῦντες²¹ ὑμᾶς.

Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ²² ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν²² εἰς 13
ἀφορμὴν²³ τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε²⁴ ἀλλήλοις. Ὁ γὰρ πᾶς 14
νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον²⁵ σου ὡς ἐαυτόν. 15
Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε²⁶ καὶ κατεσθίετε,²⁷ βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων
ἀναλωθῇτε.²⁸

¹ τρέχω, run, exercise myself. ² καλῶς, rightly, well. ³ ἐγκόπτω, impede, detain. ⁴ πεισμονή, ἤς, ἡ, persuasion, conviction. ⁵ μικρός, small, little. ⁶ ζύμη, ἡς, ἡ, leaven, ferment. ⁷ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ⁸ ζυμός, leaven, ferment. ⁹ φρονέω, think, judge. ¹⁰ ταρασσω, trouble, agitate. ¹¹ βαστάζω, bear, carry. ¹² κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹³ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ¹⁴ διώκω, pursue, persecute. ¹⁵ ἄρα, so, then. ¹⁶ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹⁷ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ¹⁸ σταυρός, οὔ, ὁ, cross. ¹⁹ ὄφελον, would that (used to express a fruitless wish) ²⁰ ἀποκόπτω, cut off, smite. ²¹ ἀναστατόω, stir up, disturb. ²² ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ²³ ἀφορμή, ἡς, ἡ, occasion, opportunity. ²⁴ δουλεύω, serve, am a slave. ²⁵ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ²⁶ δάκνω, bite, backbite. ²⁷ κατεσθίω, eat up, devour. ²⁸ ἀναλίσκω, destroy, consume.

Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν¹ σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε.² Ἡ γὰρ 16
 σὰρξ ἐπιθυμεῖ³ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός: ταῦτα δὲ
 ἀντίκειται⁴ ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῇτε. Εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, 18
 οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. Φανερά⁵ δέ ἐστιν τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν μοιχεία, 19
 πορνεία,⁷ ἀκαθαρσία,⁸ ἀσέλγεια,⁹ εἰδωλολατρεία,¹⁰ φαρμακεία,¹¹ ἔχθραι,¹² ἔρεις,¹³ 20
 ζῆλοι,¹⁴ θυμοί,¹⁵ ἐριθειῖαι,¹⁶ διχοστασίαι,¹⁷ αἰρέσεις,¹⁸ φθόνοι,¹⁹ φόνοι,²⁰ μέθαι,²¹ 21
 κῶμοι,²² καὶ τὰ ὅμοια²³ τούτοις: ἃ προλέγω²⁴ ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον,²⁴ ὅτι οἱ
 τὰ τοιαῦτα πράσσοντες²⁵ βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.²⁶ Ὁ δὲ καρπὸς 22
 τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία,²⁷ χρηστότης,²⁸
 ἀγαθωσύνη,²⁹ πίστις, πραότης,³⁰ ἐγκράτεια:³¹ κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν 23
 νόμος. Οἱ δὲ τοῦ χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν³² σὺν τοῖς παθήμασιν³³ καὶ 24

¹ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ² τελέω, finish, fulfill. ³ ἐπιθυμέω, desire, long for. ⁴ ἀντίκειμαι, lie opposite, i.e. oppose. ⁵ φανερός, manifest, apparent. ⁶ μοιχεία, ας, ἡ, adultery. ⁷ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ⁸ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ⁹ ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ¹⁰ εἰδωλολατρεία, ας, ἡ, worship or service of an image. ¹¹ φαρμακεία, ας, ἡ, sorcery, magic. ¹² ἔχθρα, ας, ἡ, enmity, hostility. ¹³ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ¹⁴ ζῆλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ¹⁵ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ¹⁶ ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ¹⁷ διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ¹⁸ αἵρεσις, εως, ἡ, choice, faction. ¹⁹ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ²⁰ φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. ²¹ μέθη, ης, ἡ, drunkenness. ²² κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. ²³ ὅμοιος, like, similar. ²⁴ προλέγω, say beforehand, forewarn. ²⁵ πράσσω, do, perform. ²⁶ κληρονομέω, inherit, obtain. ²⁷ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ²⁸ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ²⁹ ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness. ³⁰ πραΰτης, mildness, gentleness. ³¹ ἐγκράτεια, ας, ἡ, mastery, self-control. ³² σταυρόω, crucify. ³³ πάθημα, τος, τό, suffering, passion.

ταῖς ἐπιθυμίαις.¹

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.² Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι,³ 25

ἀλλήλους προκαλούμενοι,⁴ ἀλλήλοις φθονοῦντες.⁵

Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ⁶ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι,⁷ ὑμεῖς οἱ 6

πνευματικοὶ⁸ καταρτίζετε⁹ τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος,¹⁰ σκοπῶν¹¹

σεαυτὸν¹² μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς.¹³ Ἀλλήλων τὰ βάρη¹⁴ βαστάζετε,¹⁵ καὶ οὕτως 2

ἀναπληρώσατε¹⁶ τὸν νόμον τοῦ χριστοῦ. Εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι, μηδὲν ὦν, 3

ἑαυτὸν φρεναπατᾷ:¹⁷ τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω¹⁸ ἕκαστος, καὶ τότε εἰς 4

ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα¹⁹ ἔξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. Ἐκαστος γὰρ τὸ ἴδιον 5

φορτίον²⁰ βαστάσει.¹⁵

¹ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ² στοιχέω, walk orderly, follow. ³ κενόδοξας, vainglorious. ⁴ προκαλέομαι, provoke, challenge. ⁵ φθονέω, envy, be jealous. ⁶ προλαμβάνω, take beforehand, take before. ⁷ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ⁸ πνευματικός, spiritual. ⁹ καταρτίζω, mend, fit. ¹⁰ πραΰτης, mildness, gentleness. ¹¹ σκοπέω, look at, contemplate. ¹² σεαυτοῦ, yourself, of you. ¹³ πειράζω, test, tempt. ¹⁴ βάρος, ους, τό, burden, weight. ¹⁵ βαστάζω, bear, carry. ¹⁶ ἀναπληρόω, fill up, fulfill. ¹⁷ φρεναπατάω, deceive, deceive the mind. ¹⁸ δοκιμάζω, prove, approve. ¹⁹ καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ²⁰ φορτίον, ου, τό, burden, load.

Κοινωνεῖτω¹ δὲ ὁ κατηχούμενος² τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι² ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. 6

Μὴ πλανᾶσθε,³ θεὸς οὐ μυκτηρίζεται.⁴ ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ

θερίσει.⁵ Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει⁵ φθοράν.⁶ 8

ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει⁵ ζωὴν αἰώνιον. Τὸ δὲ 9

καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν.⁷ καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν,⁵ μὴ ἐκλυόμενοι.⁸ 10

Ἄρα⁹ οὖν ὥς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα¹⁰ τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα¹¹ δὲ

πρὸς τοὺς οἰκείους¹² τῆς πίστεως.

Ἴδετε πηλίκους¹³ ὑμῖν γράμμασιν¹⁴ ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. Ὅσοι θέλουσιν 11

εὐπροσώπησαι¹⁵ ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν¹⁶ ὑμᾶς περιτέμνεσθαι,¹⁷ μόνον

ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ¹⁸ τοῦ χριστοῦ διώκωνται.¹⁹ Οὐδὲ γὰρ οἱ περιτετμημένοι¹⁷ 13

αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν,²⁰ ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι,¹⁷ ἵνα ἐν τῇ

¹ κοινωνέω, have a share of, share. ² κατηχέω, teach by word of mouth. ³ πλανᾶω, deceive, lead astray. ⁴ μυκτηρίζω, turn up the nose at, mock. ⁵ θερίζω, reap, gather. ⁶ φθορά, ἄς, ἡ, destruction, corruption. ⁷ ἐκκακέω, am faint, am weary. ⁸ ἐκλύω, am unstrung, become weak. ⁹ ἄρα, so, then. ¹⁰ ἐργάζομαι, work, word. ¹¹ μάλιστα, especially, most of all. ¹² οἰκεῖος, οὐ, ὁ, household, members of the household. ¹³ πηλίκος, how large, how great. ¹⁴ γράμμα, τος, τό, letter, writings. ¹⁵ εὐπροσώπεω, make a good showing. ¹⁶ ἀναγκάζω, force, compel. ¹⁷ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ¹⁸ σταυρός, οὐ, ὁ, cross. ¹⁹ διώκω, pursue, persecute. ²⁰ φυλάσσω, guard, keep.

ὕμετέρα¹ σαρκὶ καυχήσωνται.² Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι² εἰ μὴ ἐν τῷ 14
σταυρῷ³ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ· δι' οὗ ἔμοι κόσμος ἐσταύρωται,⁴
καὶ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή⁵ τι ἰσχύει,⁶ οὔτε 15
ἄκροβυστία,⁷ ἀλλὰ καινὴ⁸ κτίσις.⁹ Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι¹⁰ τούτῳ στοιχήσουσιν,¹¹ 16
εἰρήνην ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔλεος,¹² καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ, κόπους¹³ μοι μηδεὶς παρεχέτω·¹⁴ ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα¹⁵ τοῦ κυρίου 17
Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.¹⁶

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί. 18
Ἀμήν.

¹ ὕμέτερος, your. ² καυχάομαι, boast, glory. ³ σταυρός, οὗ, ὁ, cross. ⁴ σταυρόω, crucify. ⁵ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ⁶ ἰσχύω, be strong, able. ⁷ ἄκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁸ καινός, new, fresh. ⁹ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹⁰ κανών, ὄνος, ὁ, rule, standard. ¹¹ στοιχέω, walk orderly, follow. ¹² ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ¹³ κόπος, ου, ὁ, labor, trouble. ¹⁴ παρέχω, offer, afford. ¹⁵ στίγμα, τος, τό, mark, brand. ¹⁶ βαστάζω, bear, carry.